

УДК 343.136

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.8.49>**Світлана Шаренко,**

канд. юрид. наук, доцент, заслужений юрист України,

доцент кафедри кримінального процесу

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,

суддя, голова

Київського районного суду міста Харкова

ЩОДО ДОЦІЛЬНОСТІ ЗВУЖЕННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ СЛІДЧОГО СУДДІ

Статтю присвячено дослідженню питання оптимальності нормативного обсягу компетенції слідчого судді під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Під час дослідження проаналізовано теоретичні уявлення щодо предмета відання слідчого судді. Акцентовано на тому, що в процесі застосування запобіжних заходів обмежуються фундаментальні конституційні права та свободи людини. Правомірність такого правообмеження може бути забезпечена лише за рахунок зарахування прийняття рішення про їх застосування й продовження строку їх дії до предмета відання слідчого судді, який забезпечує змагальність сторін кримінального провадження під час вирішення цього питання. Піддано критичній оцінці пропозиції щодо звуження компетенції слідчого судді в частині застосування особистого зобов'язання й особистої поруки. Передання цих повноважень до предмета відання слідчого апriori позбавляє елементів змагальності процесу обрання, зміни та скасування вказаних запобіжних заходів. Нормативна вимога обов'язкового погодження клопотання слідчого про застосування заходів забезпечення кримінального провадження з прокурором є однією з гарантій законності правообмеження в спосіб, передбачений законом. Погодження клопотання слідчого з прокурором обумовлюється функцією прокурора, яку він здійснює на досудовому провадженні, а саме наглядом за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва судовим розслідуванням.

У статті сформульовано висновки, що звуження компетенції слідчого судді за рахунок передання повноважень щодо застосування особистого зобов'язання й особистої поруки до предмета відання слідчого унеможливує здійснення судового контролю на цьому етапі щодо наявності обгрунтованої підозри, яка є підставою застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Автор зазначає, що в основі сучасної нормативної моделі порядку застосування запобіжних заходів у досудовому провадженні міститься концептуальна ідея вирішення питання щодо застосування будь-якого запобіжного заходу в змагальному судовому розгляді на підставі ухвали слідчого судді. Такий порядок надає істотні переваги, що забезпечують об'єктивність і неупередженість прийнятого рішення, його відповідність стандартам захисту прав і свобод людини під час кримінального провадження. Часткове ж передання повноважень щодо застосування особистого зобов'язання й особистої поруки слідчому диференціює уніфікований порядок застосування запобіжних заходів, що може призвести до неправомірного обмеження конституційних прав і свобод підозрюваного.

Ключові слова: заходи забезпечення кримінального провадження, компетенція слідчого судді, предмет відання слідчого судді, запобіжні заходи, особисте зобов'язання, особиста порука.

Постановка проблеми. Основним завданням кримінального провадження є захист особи, суспільства й держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження. На стадії досудового розслідування судовий контроль за дотриманням прав, свобод та інтересів у кримінальному провадженні здійснює слідчий суддя. Прийняття рішення про застосування більшості заходів забезпечення кримінального провадження належить до виключної компетенції слідчого судді. У сучасному правозастосуванні цей сегмент компетенції слідчого судді

є одним із найбільших за обсягом. Як відомо, практика реалізації чинного кримінального процесуального закону є основним верифікатором законодавчих напрацювань. Тому восьмирічний досвід функціонування інституту застосування заходів забезпечення кримінального провадження сьогодні дає змогу об'єктивно оцінити як позитивні надбання, так і недоліки нормативної регламентації компетенції слідчого судді в частині застосування цього процесуального інституту. При цьому автор далекий від спокуси ідеалізувати окремі напрями реалізації компетенції слідчого судді. Навпаки, з позиції власного

досвіду роботи на посаді слідчого судді прагне критично й об'єктивно оцінити поточну ситуацію, вказати на наявні в цій сфері проблеми та можливі шляхи їх вирішення на законодавчому або правозастосовному рівнях.

У доктрині кримінального процесу проблематика компетенції слідчого судді, зокрема, у частині застосування заходів забезпечення кримінального провадження ставала предметом наукових досліджень багатьох учених. Так, А.Ф. Бондюк, О.В. Бурлака, І.В. Гловюк, Т.Г. Ільєва, В.А. Завтур, І.П. Зінковський, М.А. Макаров, Р.І. Тракало, А.Р. Туманянц, В.І. Фаринник, Л.В. Удалова, О.Г. Шило й інші науковці присвятили праці аналізу комплексу питань, що стосуються правового статусу слідчого судді та реалізації ним його кримінальної процесуальної компетенції. Однак, незважаючи на широкий теоретичний базис з окресленого питання, в умовах постійного вдосконалення кримінального процесуального законодавства України ця проблематика набуває особливої актуальності, що зумовлює необхідність її подальшого дослідження з урахуванням наявної судової практики й законопроектних ініціатив, спрямованих на обмеження компетенції слідчого судді.

Метою статті є формування цілісного уявлення щодо оптимальної моделі компетенції слідчого судді під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження з урахуванням доктринальних позицій і наявних законопроектних ініціатив, спрямованих на обмеження його компетенції та зарахування повноважень щодо прийняття рішення про застосування окремих заходів забезпечення кримінального провадження до компетенції слідчого.

Виклад основного матеріалу. У сучасному кримінальному процесуальному законодавстві простежується «тенденція щодо поступового розширення предмета відання слідчого судді в кримінальному провадженні» [1, с. 86]. Однак у сегменті компетенції щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження чимало прихильників серед наукової спільноти знайшов вектор звуження предмета відання слідчого судді. Так, досягти цієї мети пропонується за рахунок передання повноважень слідчого судді в частині застосування окремих запобіжних заходів слідчому, прокурору. Наприклад, такі процесуалісти, як О.О. Кіпер [2, с. 12], В.А. Стокич [3, с. 196] відстоюють позицію щодо надання слідчому права самостійно застосовувати такий запобіжний захід, як особисте зобов'язання. О.С. Осадча вважає, що «необхідно надати прокурору процесуальні повноваження

самостійно або ж за клопотанням слідчого приймати рішення про застосування особистого зобов'язання» [4, с. 98]. І.В. Рогатюк пропонує дозволити слідчому за погодженням із прокурором приймати рішення про обрання щодо підозрюваних запобіжних заходів у вигляді особистого зобов'язання й особистої поруки, пояснюючи свою позицію несуттєвим обмеженням прав і свобод підозрюваного під час їх застосування [5, с. 242]. На думку І.П. Зінковського, за рішенням слідчого може застосовуватися більш широкий спектр заходів: особисте зобов'язання, особисту поруку, зобов'язання підозрюваного прибувати за кожною вимогою до суду або до іншого визначеного органу державної влади, додаткові обов'язки (за винятком обов'язку носити електронний засіб контролю). При цьому основним аргументом автора є не пов'язаність цих заходів із обмеженням права на свободу й особисту недоторканність [6, с. 57–58]. Т.Г. Ільєва обґрунтовує точку зору, відповідно до якої «слідчий суддя повинен приймати рішення тільки про застосування запобіжних заходів у вигляді тримання під вартою та домашнього арешту. Інші запобіжні заходи необхідно обирати за рішенням слідчого та прокурора» [7, с. 8]. Схожої позиції дотримується М.А. Макаров, указуючи, що «за ухвалою слідчого судді повинні застосовуватися лише запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою, домашнього арешту та застави. Інші заходи мають обиратися за постановою слідчого, прокурора» [8, с. 27–28].

На звуження компетенції слідчого судді за рахунок передання слідчому, прокурору повноважень у частині застосування інших заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема здійснення тимчасового доступу до речей і документів, спрямовані й наукові пропозиції М.А. Макарова [8, с. 28–29], І.В. Рогатюка [5, с. 21], С.С. Чернявського, В.О. Фінагєва [11, с. 184]. У свою чергу, О.С. Луньова вважає, що «немає потреби в судовому контролі та прокурорському нагляді за слідчим під час накладення тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом, тимчасового доступу до речей і документів, отримання зразків для експертизи, тимчасового вилучення майна, арешту майна, застосування таких запобіжних заходів, як особисте зобов'язання та особиста порука» [12, с. 227].

Ключові аргументи наукової спільноти в напрямі звуження компетенції слідчого судді під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження сприйняті законодавцями. Так, фактичним результатом стала розробка Законопроекту

України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо спрощення та удосконалення діючих норм Закону з метою уникнення покарання винними особами та розвантаження судових органів» [13]. Проте, на наше переконання, указана законодавча ініціатива є досить неоднозначною. Так, з одного боку, новітні законодавчі ідеї спрямовані на розвантаження судових органів через спрощені механізми, які допоможуть прискорити кримінальне провадження (що, власне, впливає із самої назви Законопроекту). З іншого боку, містять потенційну небезпеку неправомірного обмеження прав і свобод осіб позасудовим контролем. Так, пропонується редакція ч. 4 ст. 176 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України передбачає: «Запобіжні заходи у вигляді особистого зобов'язання та особистої поруки застосовуються під час досудового розслідування слідчим. Інші запобіжні заходи застосовуються під час досудового розслідування слідчим суддею за клопотанням слідчого або за клопотанням прокурора, а під час судового провадження всі запобіжні заходи – судом за клопотанням прокурора». Критично оцінюючи вказану законодавчу пропозицію (як і доктринальні напрацювання в цьому напрямі [14]), автор дослідження виходить принаймні з п'яти ключових позицій.

По-перше, концептуальна ідея розглянутого Законопроекту полягає у спрощенні процедури застосування більш м'яких запобіжних заходів (особисте зобов'язання й особиста порука) шляхом їх передавання до предмета відання слідчого. З високою долею ймовірності можна прогнозувати, що логіка міркувань розробників Законопроекту (як і ключові аргументи процесуалістів, які відстоюють таку позицію) зводиться до простого умовиводу: застосування таких запобіжних заходів пов'язано з мінімальним ступенем обмеження прав і свобод підозрюваного й, відповідно, використання функції судового контролю є недоцільним. Для оцінювання обґрунтованості наведеної тези насамперед визначимось з таким питанням: чи правомірно стверджувати, що особисте зобов'язання, особиста порука мають несуттєвий (мінімальний) правообмежувальний характер? На наше переконання, відповідь має бути заперечною. Наприклад, під час застосування особистого зобов'язання (найбільш м'якого запобіжного заходу, як впливає з ч. 3 ст. 176 КПК України) у конкретних ситуаціях ступінь правообмежень може бути більш суворим порівняно з іншими запобіжними заходами. На підтвердження реалістичності цієї на перший погляд ало-

гічної тези наведемо правову позицію ЄСПЛ у рішенні у справі «Котій проти України» від 05.03.2015, у якому Суд зауважив, що до заявника застосовано підписку про невиїзд (найбільш м'який запобіжний захід за КПК 1960 р., який був свого роду аналогом сучасного особистого зобов'язання) та в нього вилучено закордонні паспорти. Однак «обраний запобіжний захід зобов'язував заявника проживати за конкретною адресою в Україні і не передбачав можливості продовження проживання у Німеччині, де заявник здійснював свою професійну діяльність і куди він переїхав разом зі своєю родиною кількома роками раніше. Навіть нерегулярні поїздки за кордон були неможливими, оскільки закордонні паспорти заявника було вилучено. Відповідно за конкретних обставин справи підписка про невиїзд не була мінімально обтяжливим заходом, як про це стверджував Уряд, а насправді становила собою значне втручання у приватне та сімейне життя заявника... Разом з тим, національні органи влади не здійснили оцінку інших запобіжних заходів, передбачених у національному законодавстві і не пов'язаних з триманням під вартою (таких як, наприклад, застава), які були б менш негативними для приватного та сімейного життя заявника» [15, п. 72]. Як бачимо, наведене рішення ЄСПЛ яскраво демонструє, що застосування найбільш м'яких запобіжних заходів за характером правообмежень може суттєво обмежувати конституційні права і свободи особи залежно від конкретних обставин кримінального провадження. Наведена теза ставить під сумнів однозначність визначеної ч. 1 ст. 176 КПК України ієрархії запобіжних заходів у порядку збільшення суворості правообмежень, які з ними пов'язані (зокрема, як впливає із зазначеного рішення, застосування застави до пана Котія могло бути менш суворим варіантом, ніж підписка про невиїзд). Тому під час застосування запобіжного заходу слідчому судді варто не лише керуватися ієрархією запобіжних заходів, установленою ч. 1 ст. 176 КПК України, а й визначати конкретний запобіжний захід з урахуванням того, що в межах кожного запобіжного заходу (крім тримання під вартою) характер правообмежень є різним. У цьому контексті справедливою є позиція, відповідно до якої «нормативна модель окремих запобіжних заходів надає можливість посилювати характер правообмежень, з якими вони пов'язані, не змінюючи при цьому обраний запобіжний захід» [16, с. 242]. Продемонструємо наведену тезу на прикладі застосування особистого зобов'язання (оскільки в Законопроекті пропонується передати цей запо-

біжний захід до відання слідчого). Як впливає з ч. 1 ст. 179 КПК України, особисте зобов'язання полягає в покладенні на підозрюваного зобов'язання виконувати покладені на нього слідчим суддею обов'язки, передбачені ст. 194 КПК України. Однак кількість таких обов'язків може бути різною й залежить від доведення прокурором необхідності їх покладення [17; 18; 19]. Доволі ілюстративним прикладом є ухвала слідчого судді Солом'янського суду м. Києва про застосування до особи запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання з покладенням на підозрюваного таких обов'язків: 1) прибувати за кожним викликом детектива, прокурора, суду залежно від стадії кримінального провадження; 2) не відлучатися з населеного пункту, у якому він зареєстрований, проживає чи перебуває, без дозволу детектива, прокурора або суду залежно від стадії кримінального провадження; 3) повідомляти детектива, прокурора чи суд про зміну свого місця проживання та/або місця роботи; 4) утримуватися від спілкування зі свідками й іншими підозрюваними в цьому кримінальному провадженні; 5) здати на зберігання до державної міграційної служби України свій паспорт (паспорти) для виїзду за кордон, інші документи, що дають право на виїзд з України й в'їзд в Україну; 6) носити електронний засіб контролю [20]. Наведений перелік обов'язків яскраво демонструє варіювання суворості особистого зобов'язання, адже ступінь правообмежень під час його застосування залежить як від кількості покладених обов'язків, так і від їх якісної характеристики. Зокрема, наприклад, покладення обов'язку носити електронний засіб контролю суттєво обмежує конституційне право особи на свободу й особисту недоторканність.

Отже, законодавча ієрархія запобіжних заходів (ч. 1 ст. 176 КПК України) є найбільш загальним орієнтиром, який може корегуватися конкретними ситуаціями. Тому з метою ухвалення правомірного рішення щодо застосування конкретного запобіжного заходу слідчий суддя має виходити не лише з ієрархії запобіжних заходів, установленної ч. 1 ст. 176 КПК України, а й оцінювати ступінь правообмежень у межах кожного окремого запобіжного заходу (винятком є тримання під вартою, оскільки цей запобіжний захід не передбачає варіативності його «змістового наповнення»). Це дає змогу індивідуалізувати застосування запобіжного заходу й обрати той, що забезпечить дотримання пропорційності між інтересами кримінального провадження і ступенем правообмежень, яких зазнає підозрюваний.

Отже, оскільки під час застосування запобіжних заходів обмежуються фундаментальні конституційні права та свободи особи, правомірність такого правообмеження може бути забезпечена лише за рахунок їх зарахування до предмета відання слідчого судді. Тому виглядає невинуватою пропозиція розробників Законопроекту щодо звуження компетенції слідчого судді в частині застосування особистого зобов'язання й особистої поруки.

По-друге, як впливає із запропонованої редакції статті, інші запобіжні заходи (крім особистого зобов'язання й особистої поруки) застосовуються під час досудового розслідування слідчим суддею за клопотанням слідчого або за клопотанням прокурора. У кримінальному процесуальному законодавстві України інститут погодження клопотання слідчого з прокурором «є своєрідним процесуальним «фільтром», що має на меті не допустити до розгляду слідчим суддею ті клопотання, що не мають судової перспективи» [21, с. 134]. Як підкреслює І.В. Рогатюк, «кримінальна процесуальна діяльність прокурора у цьому механізмі полягає у вивченні всіх обставин кримінального провадження та тих пропозицій, які йому надає слідчий у клопотанні про застосування таких заходів. Відповідно до цього він приймає рішення про підтримку вказаного заходу забезпечення або ж ні» [22, с. 194].

Поділяючи наведені позиції процесуалістів, зауважимо, що нормативна вимога обов'язкового погодження клопотання слідчого про застосування заходів забезпечення кримінального провадження з прокурором є гарантією законності рішення слідчого судді. На нашу думку, перспектива втілення в КПК України законодавчої ініціативи щодо безпосереднього звернення слідчого до слідчого судді з клопотанням про застосування окремих запобіжних заходів заслуговує на критичну оцінку. Відсутність «процесуального фільтру» створить потенційну небезпеку спрямування до слідчого судді необґрунтованих клопотань, що не сприятиме процесуальній економії часових ресурсів. Погодження клопотання слідчого з прокурором обумовлюється функцією прокурора, яку він здійснює на досудовому провадженні, а саме наглядом за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням [23, с. 387–388]. Тож запропонована новація необґрунтовано звужить повноваження прокурора та призведе до негативних наслідків.

По-третє, розгляд слідчим суддею клопотання про застосування запобіжного заходу

здійснюється на основі змагальності сторін. У свою чергу, передання повноважень щодо застосування особистого зобов'язання й особистої поруки до предмета відання слідчого апріорі позбавляє елементів змагальності процес обрання, зміни та скасування вказаних запобіжних заходів.

По-четверте, додатковим аргументом проти запропонованих законодавчих новел є обов'язкове дослідження слідчим суддею наявності обґрунтованої підозри в учиненні особою кримінального правопорушення як підстави застосування запобіжного заходу (ч. 2 ст. 177 КПК України). Незважаючи на те що в українському кримінальному процесуальному законодавстві поняття «обґрунтована підозра» не визначено, воно міститься в прецедентній практиці ЄСПЛ, яка є джерелом права в Україні (згідно зі ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 [24]). Так, термін «обґрунтована підозра» означає, що існують факти або інформація, які можуть переконати об'єктивного спостерігача в тому, що особа, про яку йдеться, могла вчинити правопорушення (рішення ЄСПЛ у справах: «Нечипорук і Йонкало проти України» (п. 175) [25]; «Малик проти України» (п. 24) [26]; «Кавала проти Туреччини» (п. 127) [27]; «Фокс, Кемпбелл і Гартлі проти Сполученого Королівства» (п. 32) [28]; «Расул Джафаров проти Азербайджану» (п. 117) [29] тощо).

Підкреслюючи вагомість дослідження слідчим суддею наявності обґрунтованої підозри, І.В. Глов'юк, Ю.А. Жовтан, Д.К. Пономаренко визнають, що «перевірка слідчим суддею саме обґрунтованості підозри має стати бар'єром для необґрунтованого кримінального переслідування та засобом належної реалізації загальних завдань кримінального провадження» [26]. Безумовно, підтримуючи позицію науковців, маємо констатувати, що застосування окремих запобіжних заходів за рішенням слідчого, по суті, нівелює механізм перевірки обґрунтованості підозри під час застосування запобіжного заходу. Нескладно спрогнозувати результат розвитку подій у такому напрямі правозастосування: урахувавши, що автором повідомлення про підозру є слідчий або прокурор, перевірка обґрунтованості власного процесуального рішення виглядає нелогічною. Як влучно зауважує Т.В. Безпалій, «у разі надання повноважень обирати запобіжний захід слідчому запобіжник у вигляді перевірки обґрунтованості підозри зникне» [27].

Отже, варто визнати, що звуження компетенції слідчого судді за рахунок передання

повноважень щодо застосування особистого зобов'язання й особистої поруки до предмета відання слідчого нівелює дослідження питання наявності обґрунтованої підозри, яка є підставою застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

По-п'яте, нагадаємо, що до компетенції слідчого судді під час застосування запобіжного заходу, не пов'язаного з триманням під вартою, входить покладення на підозрюваного процесуальних обов'язків, передбачених ч. ч. 5, 6 ст. 194 КПК України, на строк не більше ніж два місяці, якщо така необхідність доведена прокурором. Якщо ж припустити можливість застосування окремих запобіжних заходів слідчим або прокурором, то звуження компетенції слідчого судді буде полягати не лише в частині покладення процесуальних обов'язків під час застосування особистого зобов'язання й особистої поруки, а й у частині продовження строку їх дії. При цьому зазначимо, що втрата слідчим суддею частини компетенції в сегменті застосування окремих запобіжних заходів турбує не з погляду звуження загального обсягу повноважень слідчого судді. Справа в тому, що визначені ст. 194 КПК України процесуальні обов'язки мають примусовий характер, оскільки тією чи іншою мірою обмежують конституційні права та свободи підозрюваного. Тому їх покладення й продовження строку їх дії має залишатися предметом відання слідчого судді.

Підводячи загальний підсумок аналізу перспектив звуження компетенції слідчого судді, закладених у Законопроекті «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо спрощення та удосконалення діючих норм Закону з метою уникнення покарання винними особами та розвантаження судових органів» від 03.04.2020 № 3303, констатуємо таке. В основі сучасної нормативної моделі порядку застосування запобіжних заходів у досудовому провадженні міститься концептуальна ідея вирішення питання щодо застосування будь-якого запобіжного заходу в змагальному судовому розгляді на підставі ухвали слідчого судді. У свою чергу, часткове передання повноважень слідчому щодо застосування особистого зобов'язання й особистої поруки диференціює комплексний уніфікований порядок застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні. Потенційна безпека такого законодавчого кроку очевидна. Під ілюзорно-позитивним лозунгом – розвантаження судових органів через спрощені механізми, які допоможуть прискорити кримінальне провадження, може бути прихована загроза засто-

сування слідчим окремих запобіжних заходів за відсутності як обґрунтованої підозри, так і згоди прокурора, що неминуче призведе до неправомірного обмеження конституційних прав і свобод підозрюваного.

Висновки

Проведеним дослідженням встановлено, що чинна нормативна модель компетенції слідчого судді під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження та продовження строку їх дії є оптимальною.

Обмеження компетенції слідчого судді за рахунок надання слідчому повноважень щодо прийняття рішення про застосування до підозрюваного запобіжних заходів у вигляді особистого зобов'язання й особистої поруки є недоцільним з огляду на таке:

– під час застосування цих запобіжних заходів обмежуються конституційні права і свободи людини;

– під час вирішення слідчим суддею питання про застосування цих запобіжних заходів здійснюється судовий контроль стосовно наявності обґрунтованої підозри;

– змагальна форма судово-контрольного провадження створює оптимальні умови для ухвалення законного, обґрунтованого та справедливого рішення безстороннім і неупередженим суб'єктом (слідчим суддею).

Подальше вдосконалення кримінального процесуального законодавства України в частині регулювання повноважень слідчого та прокурора має здійснюватися з урахуванням загальних засад кримінального провадження, зокрема верховенства права, що створюють фундамент сучасної системи кримінального процесуального законодавства України.

Список використаних джерел:

1. Шило О.Г. Компетенція слідчого судді в кримінальному провадженні: теорія, нормативна модель і тенденції розвитку законодавства. *Право України*. 2018. № 3. С. 79–91.

2. Кіпер О.О. Процесуальна самостійність слідчого як гарантія всебічного, повного й неупередженого розслідування у кримінальному провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2017. 20 с.

3. Стокитч В. А. Процесуальний порядок застосування особистого зобов'язання як запобіжного заходу. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 3. С. 194–197.

4. Осадча О.С. Процесуальна діяльність прокурора при застосуванні особистого зобов'язання у кримінальному провадженні. *Європейські перспективи*. 2015. № 1. С. 94–99.

5. Рогатюк І.В. Теоретичні, правові та практикологічні основи кримінальної процесуальної

діяльності прокурора у досудовому розслідуванні : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2018. 604 с.

6. Зінковський І.П. Повноваження слідчого при обранні, зміні та скасуванні заходів забезпечення кримінального провадження : дис. ... докт. філософії : 081. Одеса, 2019. 281 с.

7. Ільєва Т.Г. Функція судового контролю у кримінальному процесі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2014. 20 с.

8. Макаров М.А. Судовий контроль у кримінальному процесі: теоретичні та правові основи : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2018. 38 с.

9. Чернявський С.С., Фінагеев В.О. Проблеми тимчасового доступу до інформації, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 179–185.

10. Луньова О.С. Проблемні питання удосконалення взаємодії слідчого з іншими учасниками кримінального провадження. *Проблеми законності*. 2015. С. 224–232.

11. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо спрощення та удосконалення діючих норм Закону з метою уникнення покарання винними особами та розвантаження судових органів : Проект Закону України від 3 квітня 2020 року № 3303. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68529.

12. Котій проти України (Kotiy v. Ukraine) : рішення Європейського Суду з прав людини від 5 березня 2015 року № 28718/09. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a82.

13. Кримінальний процес : підручник / О.В. Капліна, О.Г. Шило, В.М. Трофименко та ін. ; за заг. ред. О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків : Право, 2018. 584 с.

14. Ухвала слідчого судді Устинівського районного суду Кіровоградської області від 19 травня 2020 року (справа № 403/207/20). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89313609>.

15. Ухвала слідчого судді Галицького районного суду м. Львова від 15 лютого 2019 року (справа № 461/742/19). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79849004>.

16. Ухвала слідчого судді Приморського районного суду м. Одеси від 22 травня 2020 року (справа № 522/9221/19). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89377551>.

17. Суд у справі Олександра Авакова і «рюкзаків МВС» : Обрання запобіжного заходу Олександр Авакову у справі про постачання рюкзаків МВС (Київ, Солом'янський суд). *Стріми 5 каналу та «Радіо Свобода»*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=IxMiZODT7ZI>.

18. Завтур В.А. Особливості доказування при розгляді та вирішенні слідчим суддею та судом клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження : дис. ... докт. філософії : 12.00.09. Одеса, 2017. 237 с.

19. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. /

О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін. Харків : Право, 2012. Т. 1. 768 с.

20. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 року № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.

21. Нечипорук і Йонкало проти України (*Nechiporuk and Yonkalo v. Ukraine*) : рішення Європейського суду з прав людини від 21 квітня 2011 року № 42310/04. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_683.

22. Малик проти України (*Malik v. Ukraine*) : рішення Європейського Суду з прав людини від 29 січня 2015 року № 37198/10. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a61.

23. Case of Kavala v. Turkey, application no. 28749/18 judgment of 10 December 2019. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-199515>.

24. Case of Fox, Campbell and Hartley v. The United Kingdom, application no. 12244/86; 12245/86; 12383/86 judgment of 30 August 1990. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-57721>.

25. Case of Rasul Jafarov v. Azerbaijan, application no. 69981/14 judgment of 17 March 2016. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161416>.

26. Гловюк І., Жовтан Ю., Пономаренко Д. Перевірка слідчим суддею обґрунтованості підозри як засіб протидії необґрунтованому кримінальному переслідуванню. URL: <https://unba.org.ua/publications/print/5251-perevirka-slidchim-suddeyu-obuntovanosti-pidozri-yak-zasib-protidii-neobuntovanomu-kriminal-nomu-peresliduvannyu.html>.

27. Безпалій Т. Законопроект 3303 або більше прав слідчим та прокурорам. URL: <https://blog.liga.net/user/tbezpalyy/article/zakonoproekt-3303-abo-bilshe-prav-slidchim-ta-prokuratoram>.

Svitlana Sharenko. On the expedience of narrowing the competence of the investigating judge

The article is devoted to the study of the optimality of the normative scope of competence of the investigating judge in the application of measures to ensure criminal proceedings. During the research, theoretical ideas about the subject of the investigating judge were analyzed. Emphasis is placed on the fact that the application of precautionary measures restricts fundamental constitutional human rights and freedoms. The legitimacy of such a restriction can be ensured only by referring the decision on their application and extending their validity to the jurisdiction of the investigating judge, who ensures the adversarial nature of the parties to the criminal proceedings in resolving this issue. The proposal to narrow the competence of the investigating judge in the application of personal obligation and personal guarantee has been critically evaluated. The transfer of these powers to the subject of the investigator's a priori deprives the elements of competition of the process of election, change and cancellation of these precautionary measures. Regulatory requirement for the investigator's request to be approved on the application of measures to ensure criminal proceedings with the prosecutor is one of the guarantees of the legality of the restriction in the manner prescribed by law. The approval of the investigator's request with the prosecutor is conditioned by the function of the prosecutor, which he performs in the pre-trial proceedings, namely – supervision of compliance with the law during the pre-trial investigation in the form of procedural guidance of the pre-trial investigation.

The article concludes that the narrowing of the competence of the investigating judge due to the transfer of authority to apply personal obligations and personal bail to the subject of the investigator's jurisdiction makes it impossible to exercise judicial control at this stage on the existence of reasonable suspicion, which is the basis for criminal proceedings.

The author notes that the modern normative model of the procedure for applying precautionary measures in pre-trial proceedings is based on the conceptual idea of resolving the issue of applying any precautionary measure in adversarial proceedings on the basis of a decision of an investigating judge. This procedure provides significant advantages that ensure the objectivity and impartiality of the decision, its compliance with the standards of protection of human rights and freedoms in criminal proceedings. The partial transfer of authority to apply a personal obligation and a personal guarantee to the investigator differentiates the unified procedure for the application of precautionary measures, which may lead to unlawful restriction of the constitutional rights and freedoms of the suspect.

Key words: measures to ensure criminal proceedings, subject of jurisdiction of the investigating judge, precautions, legal restrictions, personal commitment, personal guarantee.